

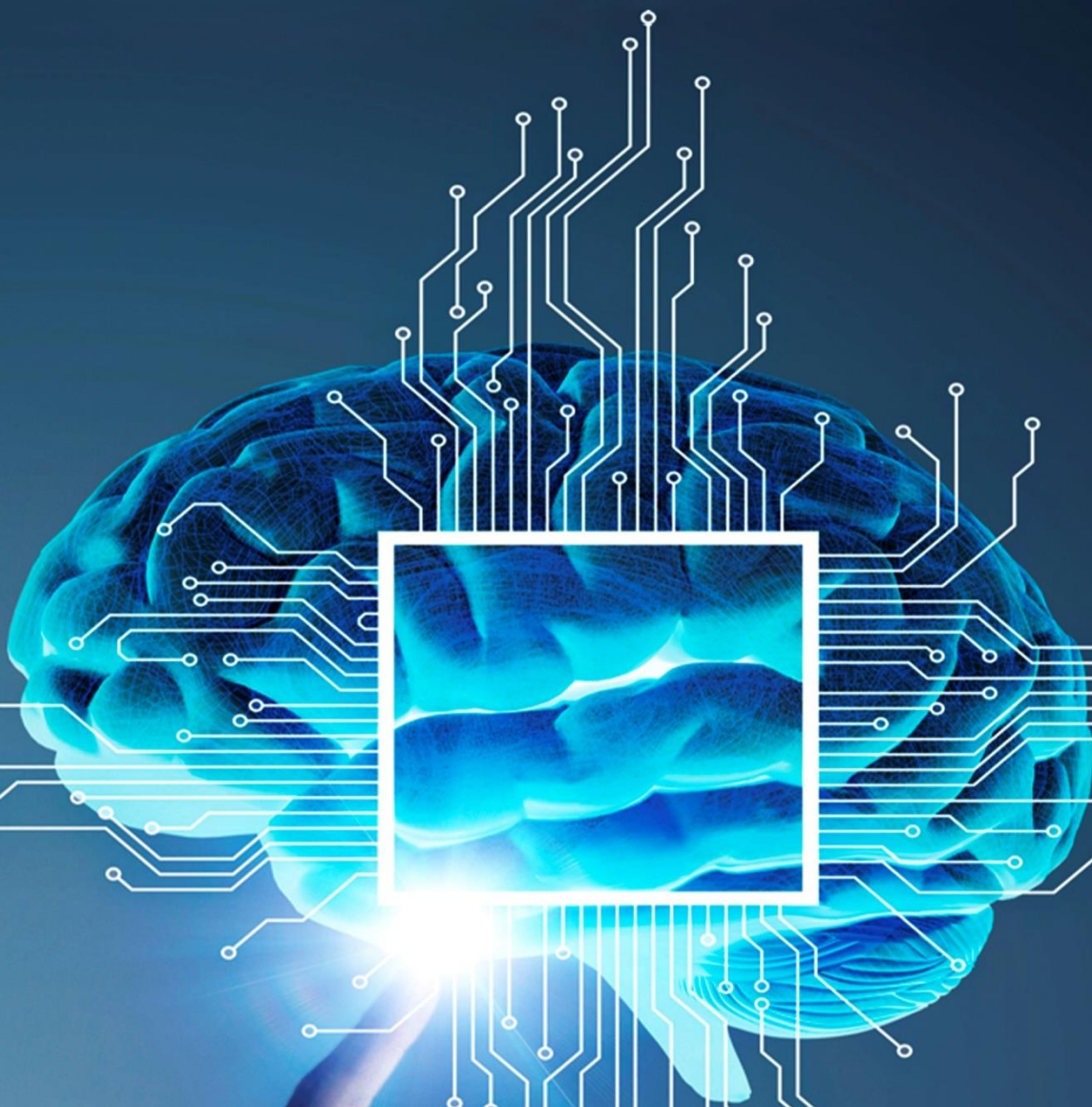

**НАУЧНЫЙ
ИМПУЛЬС**

ЦЕНТР НАУЧНОЙ
ПОДДЕРЖКИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СОВРЕМЕННЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

НАУЧНЫЙ ИМПУЛЬС

**Последние
новости**

**Последние
образование**

**Последние
исследование**

И НОВЫЕ НАУКИ

<p>ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA ETNOPELAGOGIKA NAMUNALARINI O'RGATISH METODIKASI D.N.Xayrullayeva</p>	353
<p>MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI BADIY ASARLARGA QIZIQTIRISH USULLARI Bahronova Mashhura Jo'rabek qizi Zarifova Setora Zayniddin qizi</p>	359
<p>MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARNING XALQ OG'ZAKI IJODI NA'MUNALARI ORQALI MA'NAVIY DUNYOSINI BOYITISH Islomova Mehriniso Mirzoyevna Sultonova Feruza Hayot qizi</p>	365
<p>GLOBALLASHUV DAVRIDA TARBIIYACHIGA QO'YILADIGAN TALABLAR Jamolova Shoyira Uyg'un qizi Hikmatova Dildora Mirzo qizi</p>	370
<p>MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA ERTAK O'RGATISH METODIKASI Matniyozova Shohida Bahodir qizi Ismatova O'g'iloy Sobir qizi</p>	375
<p>BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA TARBIIYACHI NUTQI NAMUNA-O'RNAK VOSITASI SIFATIDA Sharipova Maxbuba Baxshilloevna Safarova Farida Sheramat qizi</p>	379
<p>MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI To'rayeva Surayyo Muhammadovna Idiyeva Gulhayo To'xtasin qizi</p>	384
<p>TAKSIS SEMANTIKASI VA UNING IFODALANISH VOSITALARI Saidova Zakira Tolibovna</p>	389
<p>MAKTABGACHA TALIM VA MAKTAB TA'LIMI HAMKORLIGI M.M.Nigmatova D.E.Erkinova</p>	396
<p>BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING O'ZIGA XOS PEDAGOGIK IMKONIYATLARI Bahronova A.I</p>	401
<p>"YOZUV DAFTARI" ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING CHIROYLI YOZISH KO'NIKMASINI SHAKLLANTIRISH USULLARI (1- SINIF MISOLIDA) Qo'ldoshev Rustambek Avezmurodovich Karimova Dilnoza Baxtiyor qizi</p>	403
<p>KICHIK MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING BADIY VA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VOSITALARI Hamroyeva Nafisa Nizomiddinovna Yoriqulova Gulnigor Sohibjon qizi</p>	409
<p>KATTA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MANTIQ VA INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISH Hamroyeva Nafisa Nizomiddinovna Hotamova Iroda Umar qizi</p>	414
<p>BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING GRAMMATIKAGA OID TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISHDA TA'LIMY O'YINLARDAN FOYDALANISH</p>	419

KICHIK MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING BADIY VA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VOSITALARI

Hamroyeva Nafisa Nizomiddinovna

BuxDU maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Yoriqulova Gulnigor Sohibjon qizi,

BuxDU Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Hozirgi innovatsiyon texnika va texnologiyalar rivojlangan globallashuv davrida bolalarning fikrlash doirasi hamda ularning ijodiy qobiliyatlari kengayib bormoqda. Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiruvchi bir qator yangi dasturlar joriy etilmoqda. Maqolada kichik maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik vositalari haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim tashkiloti, tarbiyachi, katta guruh, badiiy adabiyot, tabiat, atrof-olam, badiiy va ijodiy qobiliyatlar.*

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha mashg'ulotlar bolaning shaxsini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu sohada olimlar va psixologlar tomonidan olib borilgan barcha tadqiqotlar, ijod qobiliyatiga ega bo'lgan bolalarning yanada barqaror ruhga ega ekanligi, ular bilan muloqot qilish va do'stona munosabatda bo'lishlarini isbotlaydi. Kichik yoshda, kompleks rivojlanishga, ya'ni maktabgacha yoshdagi bolalarning adabiy, badiiy va musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor berish tavsiya etiladi. Ijodkorlik ko'plab fazilatlarining birlashuvidir. Psixologlar ijodkorlikning tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat deb hisoblashadi: muammoni boshqalar ko'rmaydigan joyda ko'rish qobiliyati, aqliy operatsiyalarni yiqitish, bir nechta tushunchalarni bitta bilan almashtirish va axborot nuqtai nazaridan tobora ko'proq sig'imga ega bo'lgan belgilarni qo'llash qobiliyati, bir masalani yechishda olingan ko'nikmalarni boshqa masalani yechishda qo'llash qobiliyati, voqelikni qismlarga ajratmasdan, yaxlit holda idrok etish qobiliyati, uzoq tushunchalarni osongina bog'lash qobiliyati, xotiraning kerakli vaqtda kerakli ma'lumotni berish qobiliyati, fikrlashning moslashuvchanligini ko'rsating, g'oyalarni yaratish qulayligi, yangi nostandart g'oyalarni yaratish qobiliyati, ijodiy fikrlashni rivojlantirish, faoliyatingizning "mahsulotingizni" yaxshilash qobiliyati, turli xil fikrlarni ifodalash qobiliyati, asl g'oyani yaxshilash uchun tafsilotlarni takomillashtirish qobiliyati. Qobiliyatlarni shakllantirish haqida gapirganda, bolalarning ijodiy qobiliyatlarini qaysi yoshda rivojlantirish kerakligi masalasiga to'xtalib o'tish kerak. Psixologlarda ijodiy qobiliyatlarni juda erta yoshdan boshlab rivojlantirish kerak, degan faraz mavjud. Bu gipoteza fiziologiyada o'z tasdig'ini topadi. Bolaning miyasi ayniqsa, tez o'sadi va hayotining birinchi yillarida "pishadi". Bu kamolot, ya'ni miya hujayralari sonining o'sishi va ular orasidagi anatomik bog'lanishlar mavjud tuzilmalar ishining xilma-xilligi va intensivligiga ham,

yangilarining shakllanishiga atrof-muhit tomonidan qanchalik rag'batlantirilishiga bog'liq. Psixologik nuqtai nazardan, maktabgacha yoshdagi bolalik ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun qulay davr hisoblanadi, chunki bu yoshda bolalar o'ta izlanuvchan, ularda atrofdagi dunyoni o'rganishga intilish kata bo'ladi. Bolalar ijodiy qobiliyatini rivojlantirish uchun asos bu birinchi navbatda erkinlikdir.

Shaxsning ijodiy salohiyatini rivojlantirish erta bolalikdan, bola kattalar rahbarligida turli xil faoliyat turlarini, shu jumladan badiiy faoliyatni o'zlashtira boshlagan paytdan boshlab amalga oshirilishi kerak. Ijodkorlikni rivojlantirishda katta imkoniyatlar tasviriy faoliyat bilan birgalikda badiiy adabiyotga ehtiyojni o'z ichiga oladi. Bolani hayotdagi va san'atdagi go'zallikni to'g'ri va yetarli darajada qadrlashga o'rgatish, uni yaratish uning ichki dunyosini shunday muhim fazilatlar bilan boyitish demakdir, ularsiz barkamol shaxs mavjud va bo'lishi mumkin emas. Insonning go'zallik olamiga, ijod olamiga yo'li oiladan, bog'chalardan boshlanadi. Bolada ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning muhim bosqichlaridan biri tasviriy san'atdir.

Pedagogika tarixi shuni isbotlaydiki, ijodiy qobiliyatlarning rivojlanishi qanchalik erta boshlansa, tabiiy moyilliklar shunchalik tez rivojlanadi va hayotda kasb tanlash osonlashadi. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning dastlabki bosqichida (bolalar bog'chasida) tasviriy san'at vositalari hissiy-majoziy fikrlashni rivojlantirishdir. Bolalarni jahon madaniyati bilan tanishtirish erta bolalikdan boshlanadi, chunki dunyoga kelgan har bir inson badiiy rivojlanish uchun ma'lum salohiyatga ega. Asosiysi, bolaning "katta san'at"ga mustaqil kirib borishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, bu yo'lni aniqlash va tasviriy san'at tushunchalari va atamalarini ochishdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish tizimi tarbiyachi tomonidan zarur psixologik qulaylik muhitini yaratish, chaqaloqni o'zi kabi qabul qilish zarurligiga ishonch hosil qilish orqali bolaning ijodiy salohiyatini ochishga asoslanadi. Maktabgacha tarbiyachining hissiyotlilik, bola qalbining sezgirligi, chaqaloqning bilimga intilishida hushyorligi va ta'sirchanligi kabi fazilatlaridan mohirona foydalanib, biz har bir bolaning turli yosh bosqichlarida potentsial rivojlanishini imkon qadar rag'batlantirishimiz kerak. Bolalarni "buyuk san'at" bilan imkon qadar erta tanishtirish kerak. Bolaning go'zallik olamiga mustaqil kirib borishi uchun tasviriy san'at tilini bosqichma-bosqich tushunish uchun ushbu yo'lning bosqichlarini: oddiydan murakkabga, xususiydan umumiygacha bo'lgan bosqichlarni belgilash orqali zarur shart-sharoitlarni yaratish kerak. Pedagog sinfda tasviriy san'at tushunchalari va atamalarini bilan, hatto kichiklari bilan ham ishlashdan qo'rqmaydi, chunki bolalar quloq bilan idrok etish orqali tezda ko'nikadi va keyin ongli ravishda foydalanadi. O'qituvchi uchun asosiy narsa tushunchalar va atamalarning ma'nosini tushunishdir, bu ularni bolalar xotirasida mustahkam saqlashga imkon beradi. O'qituvchi ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishni vizual faoliyatning "alifbosi" ni o'rgatishdan boshlaydi, ifodali vizual vositalar asta-sekin kengaytiriladi. Ushbu birinchi elementar qadamlar bolalarga texnologik, oqilona tasvir texnikasini o'zlashtirishga yordam beradi, ularsiz bolalarning fikrlari va fantaziyalarining parvozi mumkin emas.

Yuqorida aytilganlarning barchasidan xulosa qilishimiz mumkinki, maktabgacha yosh ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun ajoyib imkoniyatlar yaratadi. Ijodiy qobiliyatlarning tarkibiy qismlari masalasi bo'yicha turli nuqtai nazarlarni tahlil qilgandan so'ng, xulosa qilishimiz mumkinki, ularni aniqlashga bo'lgan yondashuvlar farqiga qaramay, tadqiqotchilar bir ovozdan ijodiy tasavvur va ijodiy fikrlash sifatini ijodiy qobiliyatlarning muhim tarkibiy qismlari sifatida ajratib ko'rsatishadi. Shundan kelib chiqib, bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash mumkin: tasavvurni rivojlantirish; ijodkorlikni shakllantiruvchi tafakkur sifatlarini rivojlantirish. Bolalarning ijodiy rivojlanishining muhim sabablaridan biri ularning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xayrulloeva, D. (2021). The gradual development of native language textbooks for grades 3-4 in primary school. *центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 7(7).
2. Xayrulloeva, D. (2021). System of Creative Exercises and Tasks in Primary School Mother Tongue Textbooks. *Центр научных публикаций (buxdu.uz)*, 7(7).
3. Xayrullayeva, D. N. Q. (2021). BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILI DARSLIKLARIDAGI IJODIY MASHQ VA TOPSHIRIQLAR TIZIMI. *Scientific progress*, 2(7), 1235-1242.
4. Dilnoza, X. (2022). 1-SINF "ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI" DARSLARIDA ETNOPELOGOGIKA NAMUNALARINI O'RGATISH METODIKASI. *БАРҚАРОРЛИК ВА ЕТАКЧИ ТАДҚИҚОТЛАР ОНЛАЙН ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ*, 2(4), 337-341.
5. Xayrullayeva, D. (2021). BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILI TA'LIMINING ANAMIYATI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 8(8).
6. Хасанова Г. К. Интеграция предметов в современной школе как педагогическое явление //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 127.
7. Хасанова Г. К. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ СТАНОВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ГРАМОТНОСТИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В УЗБЕКИСТАНЕ //ББК. – 2019. – Т. 71. – С. 50.
8. Kasimovna K. G. Pedagogical Research Methods of Training in Higher Educational Establishments: A Comparative Analysis //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 250-255.
9. Nizomiddinova H. N. et al. Tarbiyachi Faoliyatida Nutqiy Etiketning O 'Rni //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 3. – С. 5-9.
10. Nizomiddinova H. N. et al. TARBIYACHI VA UNING JAMIYATDA TUTGAN O'RNI //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 88-92.